

УДК

Баранцева С.М., к.е.н., доцент (ДонНУЕТ, Донецьк)

Плакида С.І. (ДонНУЕТ, Донецьк)

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ РИЗИКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена проблемі обліку впливу ризиків діяльності підприємства на прибуток, а також розробці бланку експертної оцінки ступеню впливу факторів ризику на прибуток підприємства, запропоновано заходи для запобігання та захисту від ризиків.

Ключові слова: *прибуток, ризик, управління прибутком, фактори ризику, підприємство.*

Постановка проблеми і її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. В умовах ринкових відносин підприємство повинне прагнути якщо не до одержання максимального прибутку, то хоча б до того обсягу прибутку, який дозволяв би йому не тільки міцно утримувати позиції на ринку збуту продукції, а й забезпечувати динамічний розвиток виробництва в умовах конкуренції. Тому необхідні знання джерел формування прибутку і методів по кращому їхньому використанню. Все це вимагає від керівництва підприємств розробляти довгострокову стратегію управління прибутком [1]. Це обумовлює необхідність врахування впливу ризиків діяльності підприємства і тим самим підтверджує актуальність обраної проблеми дослідження.

Теоретичні та методичні аспекти управління прибутком підприємства з урахуванням впливу ризиків його діяльності знайшли своє відображення в роботах вітчизняних і закордонних учених і фахівців: І.О. Бланка, Є.Брігхема, Дж.К. Ван Хорна, В.М. Геєца, М.Г. Гузя, А. Дайле, П.В. Єгорова, А.М. Ковальнової, Л.А. Костирко, Ю.Г. Лисенко, В.С. Пономаренко, В.П. Стасюка, А.А. Чухна й інших.

Метою статті є вивчення процесів управління прибутком підприємства з урахуванням ризиків його діяльності на підприємстві виробничої галузі.

Зміст будь-якої підприємницької діяльності складається в досягненні економічного ефекту у вигляді прибутку. Прибуток є показником, який найбільш повно відображає ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, рівень продуктивності праці, рівень собівартості. Але підприємницька діяльність завжди пов'язана з ризиком.

Під «ризиком» розуміють загрозу втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої і фінансової діяльності. Як правило, найбільший прибуток приносять операції з підвищеним рівнем ризику. Одночасно зі збільшенням рівня ризику зростає загроза втрати фінансової стійкості.

Виклад основного матеріалу досліджень. Нами на прикладі колективного підприємства матеріально-технічного забезпечення (КП МТО) «Сільгосптехніка» було проведено дослідження впливу ризиків на управління прибутком. Це підприємство є виробником високоякісної продукції - лічильників внутрішньогосподарського обліку дизельного палива з механічним пристроєм зчитування.

Стратегічною зоною господарювання (СЗГ) КП МТО «Сільгосптехніка», є ринок України. Перспективним є вихід і розширення своїх позицій на ринку Росії і Білорусії. Основними споживачами продукції «Сільгосптехніки» є підприємства, які використовують у процесі своєї діяльності сільськогосподарську техніку. Галузь матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського транспорту (МТОСТ) і СЗГ підприємства «Сільгосптехніка» відображена на рис 1. Споживачами продукції підприємства є фізичні та юридичні особи, які суттєво впливають на стан конкуренції в галузі.

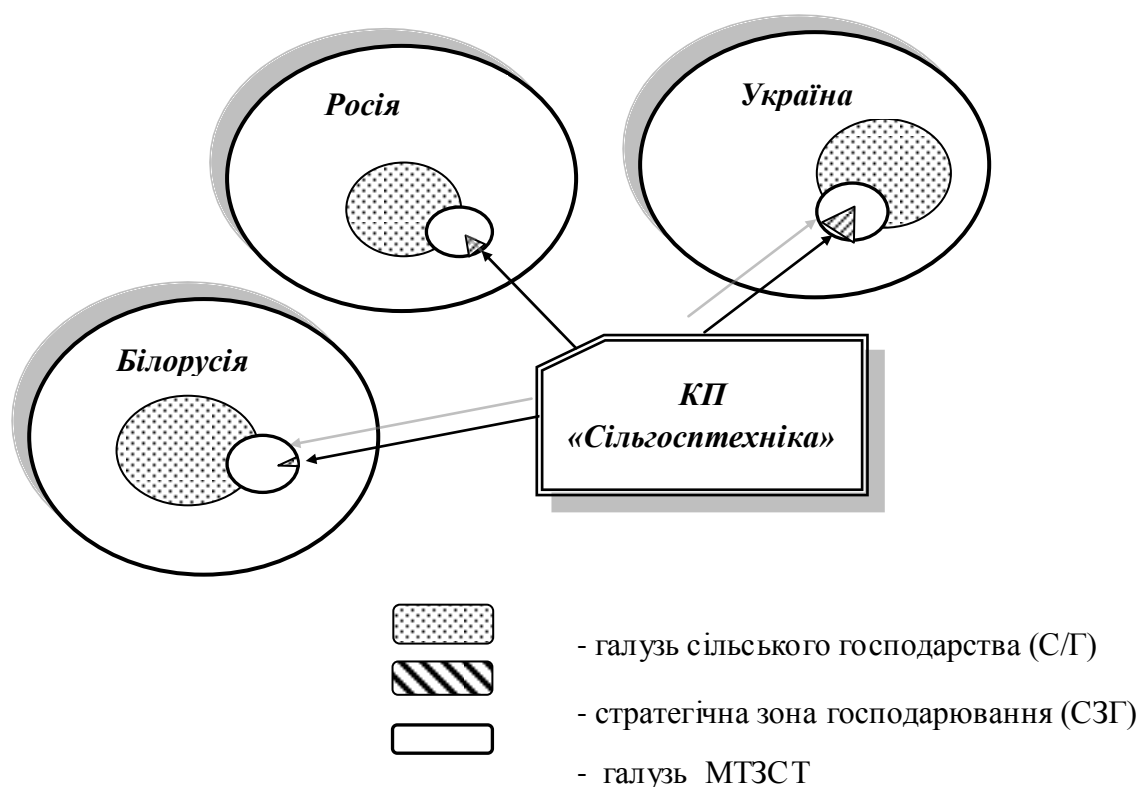

Рис. 1 –Галузь МТЗСТ та СЗГ підприємства «Сільгосптехніка»

Серед ключових факторів успіху галузі МТОСТ можна виділити наступні:

- державна підтримка галузі як у фінансовому так і інших напрямках;
- можливість виробництва товарів на замовлення;
- низькі витрати на дизайн та оформлення продукції (можливість зниження виробничих витрат);
- низькі витрати на збут продукції;

- патентна захищеність технології виробництва продукту;
- високий рівень відповідності продукту міжнародним стандартам.

У структурі підприємства «Сільгосптехніка» присутня одна стратегічна бізнес-одиниця (СБО), яка виготовляє та здійснює збут лічильників обліку палива для сільськогосподарської техніки (тракторів, комбайнів, самоскидів та ін.)

Підприємство в даний час знаходиться, на стадії зростання, для якої характерно постійне збільшення обсягів продажів, прибутку, капіталу, завоювання ринків збуту.

Результати аналізу основних показників господарської діяльності підприємства «Сільгосптехніка» порівняно з його конкурентами показують, що, незважаючи на негативні тенденції деяких показників фінансово-економічної діяльності, КП «Сільгосптехніка» в даний момент займає велику умовну частку ринку, ніж у попередньому році. Виникла доцільна можливість потрапити на сходінку лідера в галузі МТОСТ.

Однак діяльність суб'єкта господарювання, зокрема КП МТО «Сільгосптехніка» об'єктивно викликає появу таких видів ризику, які тісно пов'язані з прибутком (рис. 2).

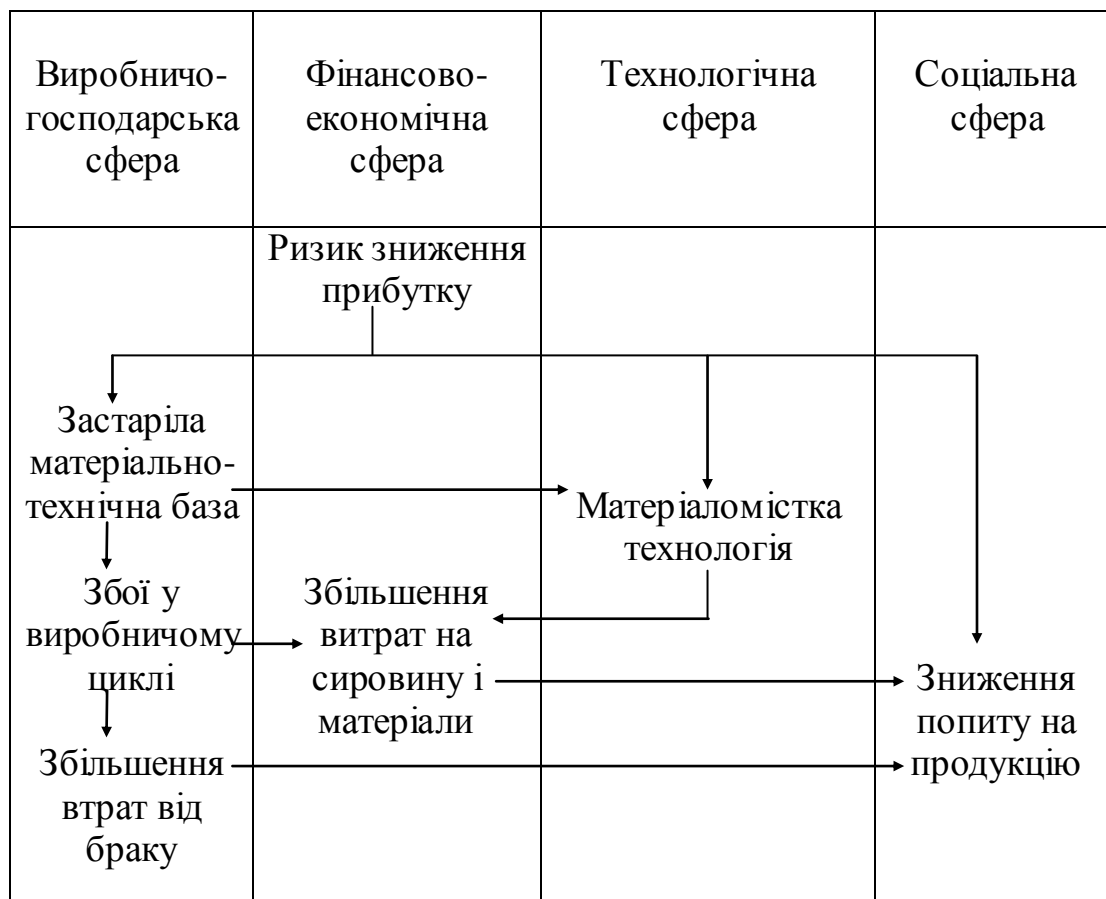

Рис. 2 – Ризики, що впливають на прибуток КП МТО «Сільгосптехніка»

Оскільки на прибуток впливає значна кількість чинників, то загальний їх вплив складно оцінити кількісно. Нами був розроблений оцінювальний бланк

експертної оцінки ступеня впливу факторів ризику на прибуток КП МТО «Сільгосптехніка», відповідно до якого, характеристиці кожного з 10 запропонованих нами чинників ризику (рис. 3) був привласнений в бальній оцінці низький, середній і високий рівень ризику.

Ризики були оцінені за десятибальною шкалою оцінки рівня ризику, де:

8-10 балів - високий рівень впливу чинника ризику на прибуток підприємства

4-8 балів - середній рівень впливу чинника ризику на прибуток підприємства

1-3 бала - низький рівень впливу чинника ризику на прибуток підприємства.

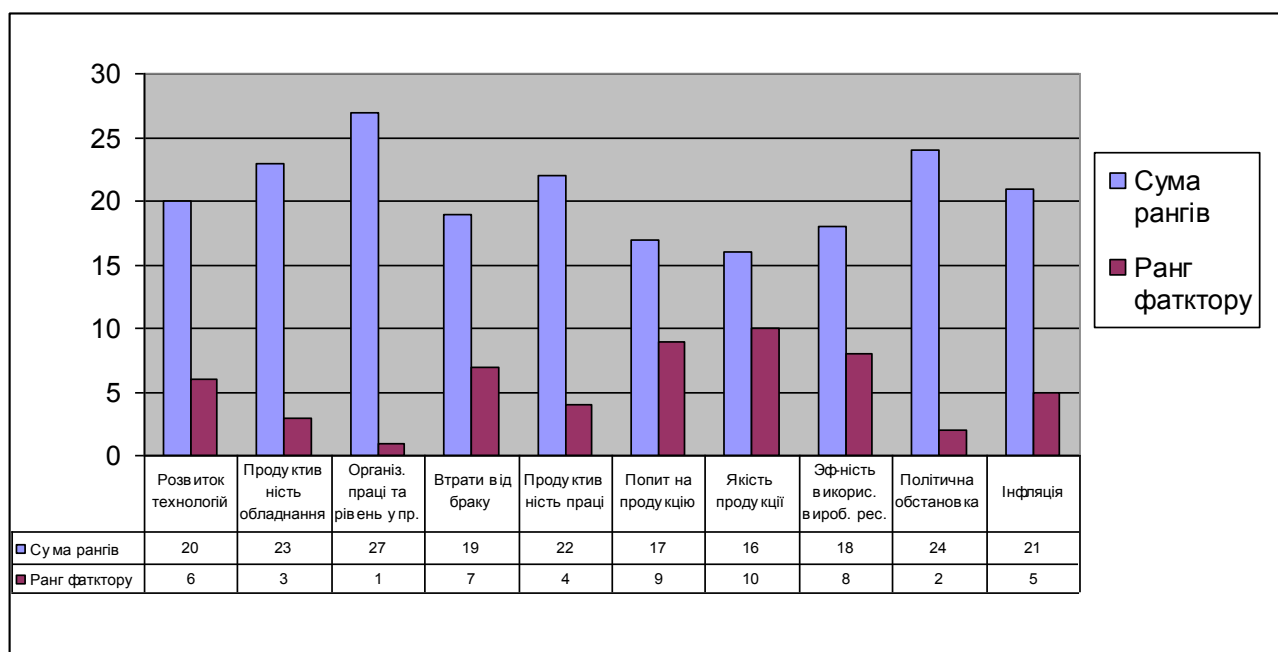

Рис. 3 - Ступень впливу факторів ризику на прибуток КП МТО «Сільгосптехніка»

З метою оцінки ступеня впливу факторів ризику на прибуток КП МТО «Сільгосптехніка» на замовлення адміністрації цього колективного підприємства матеріально-технічного забезпечення нами було проведено опитування експертів за допомогою оцінювального бланку (опитано 10 осіб).

За результатами експертної оцінки кожному з факторів була присвоєна певна кількість балів. Далі було підраховано загальну суму рангів, середній ранг і ранг чинника.

Для оцінки узгодженості думок експертів був розрахований коефіцієнт конкордації (W), враховуючи що кількість експертів (m) = 6, кількість факторів (n) = 10.

$$\frac{m * (n + 1)}{2} = \frac{6(10 + 1)}{2} = 33$$

$$W = \frac{12}{m^2 * (n^3 - n)} * \sum_{j=1}^n \left[\sum_{i=1}^m x_{ij} - \frac{m * (n + 1)}{2} \right]^2 =$$

$$= \frac{12 * [(20 - 33)^2 + (23 - 33)^2 + (27 - 33)^2 + (19 - 33)^2 + (22 - 33)^2 + (17 - 33)^2 + (16 - 33)^2 + (18 - 33)^2 + (24 - 33)^2 + (21 - 33)^2]}{36 * (1000 - 10)} =$$

$$= 0.544$$

Для перевірки значимості коефіцієнта конкордації обчислено значення критичної точки (X_{ϕ}^2).

$$X_{\phi}^2 = m \times (n - 1) \times W = 6 * (10 - 1) * 0.544 = 29.376$$

За рівнем значущості $\alpha = 0.05$ і числом ступеня свободи (q), $q = n - 1 = 10 - 1 = 9$ по таблиці Пірсона знайдено критичне значення (X_{kp}^2), $X_{kp}^2 = (9; 0.05) = 10$. Оскільки значення критичної точки більше критичного значення ($X_{\phi}^2 > X_{kp}^2$), можна зробити висновок про значущість коефіцієнта конкордації, який підтверджує висновок про узгодженість думок експертів.

У відповідності зі шкалою рангової кореляції можна зробити висновок про помітну узгодженість експертів, тому що коефіцієнт конкордації (W) $= 0.546$ і відповідно знаходиться у межах від 0.4 до 0.6.

Результати представлені на рис.3, згідно якому найбільш значимий фактор з найбільшим рівнем ризику, що впливає на прибуток КП МТО «Сільгосптехніка» - «Організація праці та рівень управління», найменш значимий фактор, який представляє найнижчий рівень ризику на КП МТО «Сільгосптехніка» - «Якість продукції, що випускається», яка має високий рівень відповідності міжнародним стандартам, відповідає фактичним вимогам ринку. Що стосується організації праці і рівня управління, КП МТО «Сільгосптехніка» необхідно удосконалити різні заходи, спрямовані на поліпшення позицій у сфері організації праці та управління персоналом, впровадити комплекс наукових знань та передовий досвід з метою об'єднання колективу в єдиному робочому процесі, що в кінцевому рахунку так само буде впливати на поліпшення кінцевого фінансового результату діяльності підприємства.

Також існують заходи для запобігання та захисту від ризиків. Для запобігання ризику, в першу чергу, слід визначити його ступінь: припустимий - загроза втрати більшої частини прибутку; критичний - загроза втрати всього прибутку; абсолютний (катастрофічний) - загроза банкрутства підприємства і втрати всього майна (економічна катастрофа).

Для захисту від ризиків застосовується таке поняття як «нейтралізація ризику». Це система превентивних заходів фінансового, організаційного або

правового характеру з метою забезпечення порівнянності результатів господарської діяльності з відповідним рівнем фінансового ризику. Існують такі форми нейтралізації [3]: страхування фінансових ризиків (самострахування та комерційне страхування), диверсифікація фінансових ризиків (оптимізація прийняття управлінських рішень з метою зменшення ризиків), хеджування фінансових ризиків на основі похідних цінних паперів (форварди, ф'ючерси, варанти та опціони).

Висновки: Отже, у результаті дослідження була проаналізована проблема обліку впливу ризиків діяльності підприємства на прибуток, розроблений бланк експертної оцінки ступеню впливу факторів ризику на прибуток підприємства, що дало можливість оцінити ступень впливу факторів ризику на прибуток, а також запропоновано заходи для запобігання та захисту від ризиків.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є удосконалення існуючих інструментів управління. Але поки суб'єкти господарювання не повернуться до економічно обґрунтованого прогнозування всіх напрямків діяльності і не будуть вміло керувати ризиками, неможливо не те що отримати прибуток, а й просто існувати.

Література

1. Управління прибутком підприємства [Електроний ресурс]. – Електрон. текстові дані (97 Кб). – Режим доступу: <<http://revolution.allbest.ru/economy/d00011814.html>>.
2. Кобець А. О. Формування механізму управління прибутком підприємств в умовах ринкових відносин [Електроний ресурс]. – Електрон. текстові дані (50,2 Кб). – Режим доступу: <<http://avtoreferat.net/download/ekon/08kaourv.zip>>.
3. Управління ризиками як захист підприємства від втрат прибутку [Електроний ресурс]. – Електрон. текстові дані (64 Кб). – Режим доступу: <<http://h.ua/story/290561>>.

Баранцева Светлана, Плакида Светлана

Управление прибылью предприятия с учетом влияния рисков его деятельности.

Статья посвящена проблеме учета влияния рисков деятельности предприятия на прибыль, а также разработке бланка экспертной оценки степени воздействия факторов риска на прибыль предприятия, предложены меры по предотвращению и защите от рисков.

Ключевые слова: прибыль, риск, управление прибылью, факторы риска, предприятие.

Barantseva Svetlana, Plakida Svetlana

Management of the enterprise profit with the taking into account the risks influence of its activities.

The article is devoted to the accounting impact of the risks of the enterprise activities on the profit, and the development of the form of expert assessment of risk factors on the enterprise profits, measures were proposed to prevent and protect against risks.

Key words: profit, risk, management of the profit, risk factors, the enterprise.